

การพัฒนาการเรียนการสอนในคลินิกโดยใช้แผนผังความคิดในกรณีศึกษา

รายวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์

Developing Clinical teaching by using mind mapping to describe and analyze case studies in the course of Maternal and Newborn nursing and Midwifery practicum II

กัลยา ปังประเสริฐ¹,
สุภาพร สิทธิกร²,
จุฑามาศ นาไชยภูมิ³,
วันวิสาข์ ศิริวาท⁴

บทคัดย่อ

การพัฒนาการเรียนการสอนในคลินิกโดยใช้แผนผังความคิด (mind mapping) ในการอธิบาย วิเคราะห์การจัดการเรียนรู้ ในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ เป็นการวิจัยในชั้นเรียน (Classroom Action Research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ 2 โดยใช้แผนผังความคิดในการวิเคราะห์กรณีศึกษา (case study) ก่อน และหลังการฝึกปฏิบัติ และ 2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจและความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการใช้แผนผังความคิดในการวิเคราะห์การจัดการเรียนรู้ ในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ 2 โดยกลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 4 คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ที่ฝึกปฏิบัติงานในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ 2 ภาคปลาย ปีการศึกษา 2562 จำนวน 88 คน ผลการศึกษาพบว่า ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังสิ้นสุด การเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักศึกษาส่วนใหญ่มีความพึงพอใจโดยรวม ต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้แผนผังความคิดในการวิเคราะห์กรณีศึกษา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.32, SD = 0.44$) ซึ่งข้อที่มีความพึงพอใจสูงสุดอยู่ในระดับมากที่สุด คือการใช้ mind Mapping ในการอธิบาย วิเคราะห์กรณีศึกษา ช่วยให้เห็นภาพรวมของกรณีศึกษา ได้มากกว่าการเขียนอธิบายในตารางแบบเดิม ($\bar{X} = 4.55, SD = 0.58$) ส่วนหัวข้อการประเมินที่มีคะแนนเฉลี่ย น้อยที่สุด แต่ยังอยู่ในระดับมาก คือ นักศึกษาสามารถเขียนแผนผังความคิดได้ดี ($\bar{X} = 3.77, SD = 0.75$) ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการใช้ mind Mapping พบว่า ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจมากเพราะช่วยให้เห็นภาพรวมของกรณีศึกษาและ ทำให้มีความเข้าใจและสามารถเชื่อมโยงข้อมูลต่าง ๆ ได้ดีกว่าการเขียนในตารางแบบเดิม แต่ยังมีปัญหาและอุปสรรคคือ ขาดความมั่นใจในการเขียนแผนผังความคิด นักศึกษาได้เสนอแนะให้มีการสอนเพิ่มเติมการเขียน mind mapping โดยรวม แล้วส่วนใหญ่พึงพอใจและเสนอแนะให้มีการใช้ mind mapping ในการอธิบายและ วิเคราะห์กรณีศึกษา ต่อไป

คำสำคัญ : แผนผังความคิด

¹⁻⁴อาจารย์สาขาพยาบาลศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

Abstract

Research objectives were to 1) compare between the achievement of learning in Maternal and Newborn Nursing and Midwifery practicum II before and after getting trained in field training by using mind mapping method to analyze study cases. 2) observe learners' satisfaction and opinions in applying mind mapping for the analysis in Maternal and Newborn Nursing and Midwifery practicum II course study case including 88 fourth-year nursing students enrolled in Maternal and Newborn Nursing and Midwifery practicum II course which are studying in the second semester of academic year 2019. The result of research found that the students learning by using mind mapping to describe and analyze case studies gained higher posttest mean score than the pretest mean scores with statistically significant at the .01. Most students were overall satisfied with learning through mind mapping at height level (\bar{X} = 4.32, SD = 0.44). The Items with highest level of satisfaction were mind mapping in explaining and analyzing case studies. It gives an overview of the case study more than writing in the previous table (\bar{X} = 4.55, SD = 0.58). The Items with the least average score but still at a high level was students are good at writing mind maps (\bar{X} = 3.77, SD = 0.75). Students' opinions on using mind mapping found that the most of student are very satisfied because it helped to see the overview of the case study and could link different data better than writing in a previous table. Some problems and obstacles were the lack of confidence in writing mind maps. The students suggested teaching more about writing mind mapping. Overall, most were satisfied and recommend to using mind mapping to describe and further analyze the case study.

Keyword: mind mapping

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย เป็นสถาบันการศึกษาที่ผลิตบัณฑิตพยาบาล และมีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดการเรียนการสอนทางการพยาบาลมีทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ โดยอาจารย์ในแต่ละสาขาวิชาได้มีการพัฒนาวิธีการสอนให้หลากหลายรูปแบบวิธี เพื่อช่วยให้นักศึกษาเกิดกระบวนการเรียนรู้ สามารถคิดวิเคราะห์ เชื่อมโยงเนื้อหาที่เรียนในภาคทฤษฎี และนำไปสู่การปฏิบัติงานในภาคปฏิบัติได้ ซึ่งในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลเป็นการเรียนรู้จากสถานการณ์จริง การเรียนการสอนจะเน้นให้นักศึกษาสามารถประเมินผู้มารับบริการ ประเมินปัญหา และสามารถให้การพยาบาลที่เหมาะสม โดยใช้กระบวนการพยาบาลในการคิดวิเคราะห์ ดังนั้นในการจัดการเรียนการ

สอนภาคปฏิบัติอาจารย์ผู้สอนจึงต้องพัฒนาหาวิธีการสอนหรือจัดการเรียนรู้เพื่อให้นักศึกษา เกิดความรู้ความเข้าใจ สามารถให้การพยาบาลและดูแลผู้รับบริการได้อย่างเหมาะสม การจัดประสบการณ์เรียนรู้ในภาควิชาปฏิบัติโดยใช้กรณีศึกษาก็เป็นอีกวิธีหนึ่งที่จะช่วยให้นักศึกษาได้เรียนรู้และฝึกการคิดวิเคราะห์ เชื่อมโยงความรู้ในภาคทฤษฎีสู่การปฏิบัติการดูแลผู้รับบริการให้เหมาะสมตามสภาพจริงและสภาพปัญหาของผู้รับบริการแต่ละราย วิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ 2 เป็นวิชาปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้กระบวนการพยาบาลอย่างเป็นองค์รวมด้วยความเอื้ออาทร และความเสมอภาคในการดูแลมารดาและทารกที่มีภาวะเสี่ยงต่าง ๆ และมีปัญหาสุขภาพในระยะตั้งครรภ์ ระยะคลอด และระยะหลังคลอด ให้คำปรึกษา และเสริมสร้างความสามารถของมารดาและ

ครอบครัว โดยผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่นในการดูแลมารดาและทารกที่มีภาวะเสี่ยงและมีปัญหาสุขภาพในระยะตั้งครรภ์ ระยะคลอด และระยะหลังคลอด ช่วยเหลือแพทย์และการให้การพยาบาลมารดาและทารกในภาวะที่ทำให้สูติศาสตร์หัตถการ โดยมีผลลัพธ์การเรียนรู้ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่สำคัญอย่างหนึ่งคือ นักศึกษามีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างเป็นระบบ คิดเพื่อแก้ไขปัญหา และคิดอย่างสร้างสรรค์ แต่ที่ผ่านมาในการฝึกปฏิบัติการพยาบาลวิชาชีพปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ 2 ของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 4 ที่แผนกผดุงครรภ์ ซึ่งต้องดูแลสตรีตั้งครรภ์ที่มีปัญหาสุขภาพมีความเสี่ยงและมีภาวะแทรกซ้อนในระยะตั้งครรภ์ โดยใช้การศึกษาจาก กรณีศึกษารายบุคคล(case study) พบว่า นักศึกษายังไม่สามารถประเมินปัญหา หรือเชื่อมโยงความรู้ และวิเคราะห์กรณีศึกษาได้อย่างเป็นระบบและครอบคลุม การใช้แผนผังความคิดในการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติสำหรับนักศึกษาพยาบาลจึงเป็นวิธีการหนึ่งที่ครูผู้นิเทศเลือกมาประยุกต์ใช้กับนักศึกษาเพื่อส่งเสริมให้นักศึกษาได้พัฒนาทักษะในการคิดวิเคราะห์ และพบว่าการใช้แผนผังความคิดสามารถส่งเสริมหรือเพิ่มศักยภาพของนักศึกษาพยาบาลในการคิดวิเคราะห์และการมองผู้ป่วยแบบเป็นองค์รวมได้มากขึ้นกว่าการแผนการพยาบาลแบบดั้งเดิม (Mueller et al.2001, Mueller et al.2002, Kern et al., 2006 , Atay and Karabacak, 2012) ซึ่งการเขียนแผนการพยาบาลแบบดั้งเดิมมีข้อจำกัดหลายอย่างที่มีผลต่อการพัฒนาศักยภาพของนักศึกษาพยาบาล โดยการเขียนแผนการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลแบบเดิมจะอยู่ในรูปแบบของการเขียนเป็นความเรียงเพื่อนำเสนอในรูปแบบของการบรรยายข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลของผู้รับบริการที่ได้ทั้งจากการซักประวัติ การตรวจร่างกาย การตรวจครรภ์ ผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการ และการตรวจพิเศษต่างๆ เช่น การอัลตราซาวด์ การตรวจภายใน หรือการเจาะตรวจน้ำคร่ำ (Amniocentesis) เป็นต้น เพื่อนำมาศึกษา วิเคราะห์ปัญหาและวางแผนการพยาบาลให้เหมาะสมกับผู้รับบริการแต่ละราย (case study) ซึ่งการ

เขียนแผนการพยาบาลแบบนี้ทำให้มีข้อจำกัดหลายอย่าง ดังนี้ (Mueller et al.2001, Mueller et al.2002, Kern et al., 2006 และยุพาวดี ชันทบัลลัง, 2561) 1.อาจารย์ผู้สอนไม่สามารถมองเห็นถึงกระบวนการคิดวิเคราะห์ของนักศึกษาเกี่ยวกับความเชื่อมโยงสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลหนึ่งไปยังอีกข้อมูลหนึ่ง เช่น ข้อมูลที่ได้มาเกี่ยวกับปัญหาของผู้ป่วย พยาธิสภาพในลักษณะเฉพาะ ส่งผลต่ออาการและอาการแสดงที่สัมพันธ์กัน เป็นต้น 2. นักศึกษามีข้อจำกัดในการนำเสนอกระบวนการคิดวิเคราะห์ในเชิงลึกหรือกระบวนการคิดเชิงสร้างสรรค์ในการนำเสนอข้อมูลของผู้ป่วยในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การภาพประกอบ เป็นต้น 3. นักศึกษาใช้เวลาค่อนข้างมากในการเขียนแผนการพยาบาล ซึ่งใช้เวลามากกว่าการทำความเข้าใจกับข้อมูลต่าง ๆ หรือสิ่งที่เกิดกับผู้รับบริการ จึงไม่มีเวลาในการคิดวิเคราะห์ เชื่อมโยง ปัญหาเพื่อวางแผนการพยาบาลให้กับผู้รับบริการที่ได้รับมอบหมาย 4. นักศึกษามีการเลียนแบบหรืออาจมีการคัดลอกการเขียนแผนการพยาบาลที่มาจากหนังสือการพยาบาลต่าง ๆ ที่ไม่ได้เข้ากับบริบทของผู้รับบริการที่ได้รับมอบหมาย การตั้งข้อวินิจฉัยหรือกิจกรรมการพยาบาลจึงไม่สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับผู้รับบริการได้จริง 5. นักศึกษาวางแผนการดูแลผู้รับบริการแบบแยกส่วน ไม่เป็นองค์รวม ไม่ครอบคลุมทุกมิติของการให้การพยาบาลเพราะมองไม่เห็นภาพความเชื่อมโยงกันของแต่ละด้าน จากข้อจำกัดของการเขียนแผนการพยาบาลแบบดั้งเดิมดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาการสอนในคลินิกโดยใช้ผังความคิดมาช่วยในการวิเคราะห์กรณีศึกษา ในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดา ทารกและการผดุงครรภ์ 2 สำหรับนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 4 ซึ่งต้องดูแลสตรีตั้งครรภ์ ผู้คลอด และมารดาหลังคลอดที่มีปัญหาสุขภาพ มีความเสี่ยงและมีภาวะแทรกซ้อนในระยะตั้งครรภ์ ระยะคลอดและระยะหลังคลอด โดยใช้การศึกษาจากกรณีศึกษา(case study)เพื่อเป็นเครื่องมือช่วยให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ สามารถคิดวิเคราะห์ คิดเชื่อมโยง และสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนในรายวิชานี้ได้ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ 2 โดยใช้แผนผังความคิดในการวิเคราะห์กรณีศึกษา (case study) ก่อน และหลังการฝึกปฏิบัติ

2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจและความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการใช้แผนผังความคิดในการวิเคราะห์กรณีศึกษา(case study) ในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ 2

ขอบเขตการวิจัย

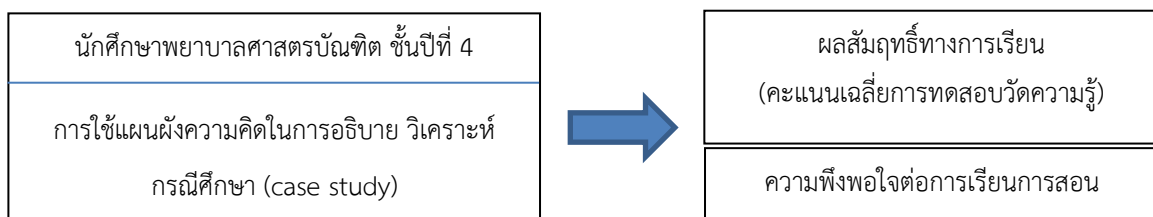
การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาผลของการใช้แผนผังความคิดในการวิเคราะห์กรณีศึกษา (case study) ของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 4 คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ที่ฝึกปฏิบัติงานที่แผนกฝากครรภ์ ในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ 2 ภาคปลาย ปีการศึกษา 2562

ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

ตัวแปรต้น ได้แก่ การใช้แผนผังความคิดในการอธิบายวิเคราะห์ กรณีศึกษา (case study)

ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความพึงพอใจต่อการเรียนการสอน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1. การใช้แผนผังความคิดในการวิเคราะห์ กรณีศึกษา (case study) หมายถึง การใช้แผนผังความคิดในการคิดวิเคราะห์ เชื่อมโยง ข้อมูลของผู้รับบริการที่ได้รับมอบหมาย เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและเขียนแผนการพยาบาลให้เหมาะสมกับบริบทของผู้รับบริการในแต่ละกรณี (case study)

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คะแนนเฉลี่ยของการทดสอบวัดความรู้หลังการฝึกปฏิบัติ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษาครั้งนี้คือการพัฒนาการสอนในคลินิกภาควิชาปฏิบัติ โดยใช้แผนผังความคิด ซึ่งจะช่วยให้นักศึกษาสามารถคิดวิเคราะห์ คิดเป็นระบบ และคิดเชื่อมโยง เพื่อนำไปสู่การวางแผนการพยาบาล

ที่เหมาะสมและครอบคลุมปัญหาของผู้รับบริการในแต่ละราย และเกิดทักษะในการคิดวิเคราะห์ คิดเชื่อมโยง คิดเป็นระบบ และคิดสร้างสรรค์ อันเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาพยาบาล

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิจัยในชั้นเรียน (Classroom Action Research) กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 4 คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ที่ฝึกปฏิบัติงานในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ 2 ภาคปลาย ปีการศึกษา 2562 จำนวน 88 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1) เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้แผนผังความคิดจัดทำโดยคณาจารย์สาขาวิชาการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์

2) เครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบบันทึกข้อมูลส่วนบุคคล แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดา ทารกและผดุงครรภ์ 2 และแบบประเมินความพึงพอใจต่อการใช้แผนผังความคิดในการวิเคราะห์กรณีศึกษา และแบบสอบถามปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการใช้แผนผังความคิด

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยโดยประชุมคณาจารย์เพื่อวางแผนจัดการเรียนรู้ โดยใช้แผนผังความคิดเป็นเครื่องมือในการให้นักศึกษาวิเคราะห์กรณีศึกษาและวางแผนการดูแลรักษาทั้งในระยะตั้งครรภ์ ระยะคลอดและระยะหลังคลอด ในกรณีศึกษาที่มีภาวะเสี่ยงหรือภาวะแทรกซ้อน ได้มีการจัดกลุ่มนักศึกษาตามเกรดเฉลี่ยปีการศึกษาล่าสุด ให้แต่ละกลุ่มมีผู้ที่มีผลการเรียนเก่ง ปานกลางและอ่อนอยู่ด้วยกัน จากนั้นประชุมชี้แจงให้นักศึกษารับทราบแนวทางการจัดการเรียนการสอน โดยนักศึกษาทุกคนจะได้ทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนการฝึกปฏิบัติ (Pretest) หลังจากนั้นต้องทำกรณีศึกษาและวางแผนการดูแลรักษาโดยสรุปความรู้เป็นแผนผังความคิด ซึ่งจะมีอาจารย์นิเทศประจำกลุ่มคอยชี้แนะ ให้ข้อคิดเห็น และดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ เมื่อสิ้นสุดการเรียนการสอน นักศึกษาทุกคนจะได้ทำแบบทดสอบวัดผล

สัมฤทธิ์ทางการเรียนเมื่อสิ้นสุดการเรียนการสอน(Posttest) และให้นักศึกษาประเมินความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอน ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการเรียนการสอนโดยใช้แผนผังความคิด

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลทั่วไปวิเคราะห์โดยใช้ จำนวน ร้อยละ ข้อมูลระดับความพึงพอใจวิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการฝึกปฏิบัติ ใช้ Paired t-test

ผลการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่าง เป็นเพศหญิงร้อยละ 93.18 และเพศชายร้อยละ 6.82 อายุเฉลี่ย 22.50 ปี และส่วนใหญ่ (ร้อยละ 62.70) เกรดเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 2.50-2.99

2. เปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาก่อนและหลังการฝึกปฏิบัติในการเรียนวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ 2 พบว่า ค่าคะแนนเฉลี่ยการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนการฝึกปฏิบัติ(Pretest) $\bar{X} = 36.12$, $SD=5.80$ ส่วนค่าคะแนนเฉลี่ยวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเมื่อสิ้นสุดการเรียนการสอน(Posttest) $\bar{X} = 39.73$, $SD = 6.74$ เมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของก่อนและหลังการฝึกปฏิบัติ พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาก่อนและหลังการฝึกปฏิบัติในการเรียนวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ 2

การทดสอบ	\bar{X}	SD	\bar{D}	SD \bar{D}	t	Sig.
Pretest	36.12	5.80	3.61	7.12	4.757	.000**
Posttest	39.73	6.74				

**มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01

3. ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนรู้อยู่โดยใช้แผนผังความคิดในการวิเคราะห์กรณีศึกษา พบว่า นักศึกษา มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก $\bar{X} = 4.32$, $SD = 0.44$ โดยส่วนใหญ่มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ซึ่งข้อที่มีความพึงพอใจสูงสุดอยู่ในระดับมากที่สุด $\bar{X} = 4.55$, $SD = 0.58$ คือการใช้ mind Mapping ในการอธิบาย วิเคราะห์กรณีศึกษา ช่วยให้มองเห็นภาพรวมของกรณีศึกษา ได้มากกว่าการเขียนอธิบายในตารางแบบที่ผ่านมา ส่วนหัวข้อการประเมินที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด แต่ยังคงอยู่ในระดับมาก คือ นักศึกษาสามารถเขียนแผนผังความคิดได้ดี $\bar{X} = 3.77$, $SD = 0.75$ รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนรู้อยู่โดยใช้แผนผังความคิดในการวิเคราะห์กรณีศึกษา (n = 88)

ความพึงพอใจ ต่อการใช้แผนผังความคิด (Mind Mapping)	ผลการประเมิน		
	mean	SD	แปลผล
1. นักศึกษามีความเข้าใจวิธีการเขียนแผนผังความคิด	4.33	0.56	มาก
2. นักศึกษาสามารถเขียนแผนผังความคิดได้ดี	3.77	0.75	มาก
3. การใช้ mind Mapping ในการอธิบาย วิเคราะห์กรณีศึกษา ส่งเสริมให้นักศึกษามีทักษะในการนำเสนอเชิงวิชาการ	4.27	0.43	มาก
4. การใช้ mind Mapping ในการอธิบาย วิเคราะห์กรณีศึกษา ส่งเสริมให้นักศึกษามีอิสระและกล้าในการแสดงความคิดเห็น	4.31	0.44	มาก
5. การใช้ mind Mapping ในการอธิบาย วิเคราะห์กรณีศึกษา ส่งเสริมให้นักศึกษาได้มีการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง	4.44	0.56	มาก
6. การใช้ mind Mapping ในการอธิบาย วิเคราะห์กรณีศึกษา เป็นการกระตุ้นให้นักศึกษาได้มีการคิดวิเคราะห์	4.32	0.63	มาก
7. การใช้ mind Mapping ในการอธิบาย วิเคราะห์กรณีศึกษา ช่วยให้เข้าใจพยาธิสภาพ การดูแลรักษา ภาวะแทรกซ้อน และการให้การพยาบาล ได้ดี	4.42	0.63	มาก
8. การใช้ mind Mapping ในการอธิบาย วิเคราะห์กรณีศึกษา ช่วยให้มองเห็นภาพรวมของกรณีศึกษา ได้มากกว่าการเขียนอธิบายในตารางแบบที่ผ่านมา	4.55	0.58	มากที่สุด
9. การใช้ mind Mapping ในการอธิบาย วิเคราะห์กรณีศึกษา ทำให้สามารถเชื่อมโยงข้อมูล และมองเห็นความเชื่อมโยงของโรคและปัญหาต่างๆได้ดี	4.44	0.62	มาก
10. การใช้ mind Mapping ช่วยให้สามารถเขียนการพยาบาลได้ครอบคลุมปัญหาและภาวะแทรกซ้อนที่อาจจะเกิดขึ้น	4.35	0.66	มาก
11. โดยรวมแล้ว ท่านมีความพึงพอใจต่อการใช้ mind Mapping ในการอธิบาย หรือวิเคราะห์กรณีศึกษา	4.32	0.44	มาก

4. ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการใช้ mind Mapping ในการอธิบาย วิเคราะห์กรณีศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจมากเพราะช่วยให้มองเห็นภาพรวมของกรณีศึกษาและทำให้มีความเข้าใจและสามารถเชื่อมโยงข้อมูลต่างๆ ได้ดีกว่าการเขียนในตารางแบบเดิม แต่ยังมีปัญหาและอุปสรรคคือ ในช่วงแรกยังขาดความมั่นใจในการเขียนแผนผังความคิด แต่เมื่อได้ทำหลายครั้งจึงเข้าใจมากขึ้น และมีความมั่นใจในการเขียนมากขึ้น มีบางส่วนเสนอแนะให้มีการสอนเพิ่มเติมการเขียน mind mapping มากกว่านี้ โดยรวมแล้วส่วนใหญ่พึงพอใจและเสนอแนะให้มีการใช้ mind mapping ในการอธิบายและ วิเคราะห์กรณีศึกษาต่อไป

สรุปผลการวิจัย

วิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ 2 เป็นวิชาปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้กระบวนการพยาบาลอย่างเป็นองค์รวมด้วยความเอื้ออาทร ในการดูแลมารดาและทารกที่มีภาวะเสี่ยงต่างๆ และมีปัญหาสุขภาพใน ระยะตั้งครรภ์ ระยะคลอด และระยะหลังคลอด ช่วยเหลือแพทย์และให้การพยาบาลมารดาและทารกในภาวะที่ทำให้สูติศาสตร์หัตถการ โดยมีผลลัพธ์การเรียนรู้ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่สำคัญอย่างหนึ่งคือ นักศึกษามีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างเป็นระบบ คิดเพื่อแก้ไขปัญหาและคิดอย่างสร้างสรรค์ การพัฒนาการเรียนการสอนในคลินิก โดยใช้แผนผังความคิด (mind mapping) ในการอธิบาย วิเคราะห์กรณีศึกษา ในการเรียนวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ 2 ของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 4 จึงเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้นักศึกษาได้ฝึกฝนการคิดอย่างเป็นระบบ มองเห็นภาพรวมของกรณีศึกษา สามารถคิดเชื่อมโยงข้อมูล และทำให้วิเคราะห์กรณีศึกษาได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งผลการศึกษา พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังสิ้นสุดการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยสูงขึ้นไปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยนักศึกษาล้วน

ใหญ่มีความพึงพอใจต่อกระบวนการเรียนการสอนโดยใช้แผนผังความคิด (mind mapping) อยู่ในระดับมาก แต่ยังมีปัญหาอุปสรรค คือ นักศึกษาบางส่วนยังขาดความรู้ความเข้าใจในการเขียนแผนผังความคิด และขาดความมั่นใจในการเขียน อาจจะต้องมีการสอนแนะเพิ่มเติมจากอาจารย์นิเทศ หรือมีการฝึกทักษะการเขียนมากขึ้นก่อนฝึกปฏิบัติจริง แต่อย่างไรก็ตามนักศึกษาส่วนใหญ่เสนอแนะให้ยังคงมีการใช้แผนผังความคิด (mind mapping) ในการอธิบาย วิเคราะห์กรณีศึกษาต่อไป เพราะคิดว่าได้ประโยชน์และช่วยให้สามารถมองเห็นภาพรวม วิเคราะห์กรณีศึกษาได้อย่างครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

การนำแผนผังความคิดไปใช้ในการเรียนการสอนในคลินิก ควรมีการสอนแนะให้ความรู้แก่นักศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับรูปแบบและวิธีการเขียนแผนผังความคิด ขั้นตอนการเขียนอย่างละเอียด ยกตัวอย่างและให้นักศึกษาได้ฝึกฝนทดลองเขียน ก่อนการฝึกปฏิบัติและนำไปใช้กับกรณีศึกษาจริง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษารูปแบบการจัดการเรียนการสอน วิชาปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้แผนผังความคิดเปรียบเทียบกับการเรียนการสอนด้วยวิธีอื่น

เอกสารอ้างอิง

1. พรรณทิพย์ ชัชขุนทด, ปรางทิพย์ ทาเสนาะ เอลเทอร์ และ พิศมัย อุบลศรี. (2560) ผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้แผนผังความคิดในรายวิชาการพยาบาลมารดา ทารก และการผดุงครรภ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์บัณฑิต. วารสารวิจัยทางวิทยาศาสตร์สุขภาพ ปีที่ 11 ฉบับที่ 2: กรกฎาคม - ธันวาคม หน้า 39-48.

2. พัชรี วรกิจพูนผล, นันทา เสียววิริยะกิจ, ร้อย ตำรวจเอกหญิง อมรรักษ์, งามสวย ร้อยตำรวจเอกหญิง ฐิติมา สุขเลิศตระกูล, ปรีศนา สุนทรไชย, อุษณีย์ จินตะเวช, จุฑารัตน์ มีสุขโข และคณะ. (2552). ความพึงพอใจและความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาลต่อการใช้ผังความคิดในการเรียนการสอน. **การพยาบาลและการศึกษา ปีที่ 2 ฉบับที่ 2** พฤษภาคม-สิงหาคม หน้า 2-13.
3. ยุพาดี ชันทบัลลัง. (2561). **การใช้แผนผังความคิดในการเขียนแผนการพยาบาล: ประสบการณ์การจัดการเรียนการสอนในคลินิกสำหรับนักศึกษาพยาบาลในหอผู้ป่วยวิกฤติ (ICU) การประชุมวิชาการระดับชาติ การเรียนรู้เชิงรุก ครั้งที่ 6 “Active Learning ตอบโจทย์ Thailand 4.0 อย่างไร”**. วันที่ 26 - 27 มีนาคม ณ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์.
4. Atay S, Karabacak U. (2012). **Care plans using concept maps and their effects on the critical thinking dispositions of nursing students**. *Int J Nurs Pract.* 18(3), 233-239.
5. Beitz, J. M. (1998). **Concept mapping: Navigating the learning process**. *Nurse Educator*, 23(5): 35-41.
6. Kern, C. S., Bush, K. L.& McCleish, J. M. (2006). **Mind-mapped care plans: Integrating an innovative educational tool as an alternative to traditional care plans**. *Journal of Nursing of Education*, 45(4), 112-119.
7. Mueller, A., Jonston, M., & Bligh, D. (2001). **Mind-mapped care plans: A remarkable alternative to traditional nursing care plans**. *Journal of Nursing of Education*, 26(2), 75-80.
8. Mueller, A., Johnston, M., & Bligh, D. (2002). **Joining mind mapping and care planning to enhance student critical thinking and achieve holistic nursing care**. *Nursing Diagnosis*, 13(1), 24-27.